

POSTANOWIENIE

Dnia 7 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Adam Redzik

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie z protestu A. O.

przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej,

przy udziale Prokuratora Generalnego oraz Przewodniczącego Państwowej Komisji
Wyborczej,

po rozpatrzeniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 7 grudnia 2023 r.,

pozostawia protest bez dalszego biegu.

(r.g.)

UZASADNIENIE

Pismem z 23 października 2023 r. (data nadania w placówce pocztowej), A. O. (dalej: „skarżący”) złożył protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w K., domagając się ich unieważnienia z powodu dopuszczenia się przestępstw przeciwko wyborom wymienionym w rozdziale XXXI Kodeksu karnego oraz

naruszenia prawa wyborczego określonego w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 2408, dalej: „k.wyb.”) i w wytycznych zawartych w Uchwale Państwowej Komisji Wyborczej nr 211/2023.

W proteście skarżący podniósł zarzut, że Państwowa Komisja Wyborcza w sposób bezpodstawny zaakceptowała przedłużenie godzin głosowania i pracy okręgowych komisji wyborczych na czas nieokreślony – z jednoczesnym brakiem przedłużenia obowiązującej ciszy wyborczej, co – w ocenie skarżącego – mogło mieć wpływ na frekwencję i ostateczny wynik wyborów w ww. miejscowości. Ponadto skarżący zarzucił, że większość osób głosujących w ww. gminie na podstawie uzyskanych zaświadczeń o prawie do głosowania mogła z łatwością głosować w swoich pobliskich okręgach wyborczych. Na poparcie sformułowanych w proteście zarzutów skarżący wniósł o przeprowadzenie dowodu z list osób dopisanych do spisów wyborców i zaświadczeń o prawie do głosowania zdeponowanych w Gminie K. oraz o sprawdzenie, czy osoby dopisane do spisu wyborców zostały wykreślone ze stałego spisu wyborców w swoim obwodzie do głosowania.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wniósł o pozostawienie protestu bez dalszego biegu, ewentualnie o wyrażenie opinii o jego bezzasadności.

Prokurator Generalny wniósł o pozostawienie protestu bez dalszego biegu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Protest należało pozostawić bez dalszego biegu.

Zgodnie z art. 241 § 1 w związku z art. 258 k.wyb., protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Stosownie do art. 82 § 1 k.wyb. protest przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony z powodu: 1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub

wyników wyborów lub 2) naruszenia przepisów kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów. Jednocześnie, w myśl art. 241 § 3 w związku z art. 258 k.wyb., wnoszący protest wyborczy powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Konstrukcyjnym elementem protestu jest zatem takie sformułowanie zarzutów popełnienia konkretnych przestępstw przeciwko wyborom lub naruszeń Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku wyborów, które poparte są dowodami i wykazują naruszenie własnego, konkretnego, rzeczywistego i aktualnego interesu protestującego. Jednocześnie należy podkreślić, że osoba wnosząca protest wyborczy nie może skutecznie podnosić zarzutów o charakterze abstrakcyjnym, odnoszących się do ogólnie pojętych wydarzeń w całym kraju czy też na terenie danej miejscowości, o których protestujący jedynie słyszał. Postępowanie w sprawie protestu wyborczego ma na celu zapewnienie wyborcom ochrony prawnej przed przestępstwami i deliktami wyborczymi, które utrudniają lub uniemożliwiają im korzystanie z praw wyborczych w nieskrępowany i efektywny sposób. Przedmiotem zarzutu powinny być więc takie okoliczności (działania lub zaniechania), wskutek których tak rozumiany własny, rzeczywisty i aktualny interes prawny protestującego doznał naruszenia. Przyjęty w Kodeksie wyborczym model protestu wyborczego polega na sprawowaniu przez Sąd Najwyższy indywidualno-konkretnej kontroli ważności wyborów, natomiast brak jest podstaw prawnych do prowadzenia przezeń kontroli abstrakcyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 lipca 2019 r., I NSW 39/19; z 30 października 2019 r., I NSW 117/19; z 26 listopada 2019 r., I NSW 301/19).

Oceniając protest wyborczy wniesiony w niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy stwierdza, że skarżący nie sformułował w sposób skuteczny zarzutów, nawiązujących do określonych w art. 82 § 1 k.wyb. podstaw jego wniesienia. Podniesione przez skarżącego zarzuty nie czynią bowiem zadość warunkom konstrukcyjnym protestu przewidzianym w obu punktach art. 82 § 1 k.wyb. W proteście nie wskazano bowiem zarzutów dotyczących naruszenia własnego, konkretnego, rzeczywistego i aktualnego interesu wnoszącego protest.

Wręcz przeciwnie, skarżący ograniczył się do podniesienia ogólnych i niesprecyzowanych – a zatem w istocie abstrakcyjnych zarzutów dotyczących nieuprawnionego przedłużenia godzin głosowania bez jednoczesnego przedłużenia ciszy wyborczej oraz nieuprawnionego głosowania przez wyborców na podstawie zaświadczeń o prawie do głosowania w gminie sąsiedniej, nie wskazując nawet, w której konkretnie obwodowej komisji wyborczej miało dochodzić do opisanych przez niego nieprawidłowości.

Ponadto, w odniesieniu do wskazanej w proteście okoliczności, że głosowanie odbywało się również po godzinie 21.00, wskazać trzeba, że zgodnie z art. 39 § 4 k.wyb., o godzinie zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej zarządza zakończenie głosowania. Od tej chwili mogą głosować tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania. Oznacza to, że Kodeks wyborczy dopuszcza sytuację głosowania po zakończeniu ciszy wyborczej przez osoby, które przybyły do lokalu wyborczego przed godziną 21.00. Skarżący nie uprawdopodobnił, by osoby głosujące po godz. 21.00 przybyły do konkretnego lokalu obwodowej komisji wyborczej po tej godzinie.

Jednocześnie wymaga podkreślenia, że kwestia głosowania po zakończeniu ciszy wyborczej była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W postanowieniu z 29 lipca 2020 r., I NSW 353/20, Sąd Najwyższy wskazał, że zgodnie z art. 107 § 1 k.wyb., w dniu głosowania oraz na 24 godziny przed tym dniem prowadzenie agitacji wyborczej, w tym zwoływanie zgromadzeń, organizowanie pochodów i manifestacji, wygłaszanie przemówień oraz rozpowszechnianie materiałów wyborczych jest zabronione. Ponadto art. 115 k.wyb. stanowi, że na 24 godziny przed dniem głosowania aż do zakończenia głosowania zabrania się podawania do publicznej wiadomości wyników przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych i wyników wyborów oraz wyników sondaży wyborczych przeprowadzanych w dniu głosowania. Zakaz ten stosuje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast zgodnie z art. 39 § 4 k.wyb., o godzinie zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zarządza zakończenie głosowania.

Od tej chwili mogą głosować tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania. Wobec powyższego sytuacja, w której wyborcy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania oczekują na oddanie głosu nie oznacza, że głosowanie się nie zakończyło i cisza wyborcza powinna zostać przedłużona. Chociaż w art. 107 k.wyb. mowa o dniu głosowania, a nie zakończeniu głosowania (jak w art. 115 k.wyb.), to jednak przewidziany w nim zakaz kończy się z chwilą zamknięcia lokali wyborczych, a to następuje z momentem zakończenia głosowania (zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z 28 listopada 2023 r., I NSW 85/23).

Odnosząc się z kolei do podniesionej przez skarżącego kwestii głosowania na podstawie zaświadczeń o prawie do głosowania w gminie sąsiedniej, wskazać należy, że żaden przepis Kodeksu wyborczego, w tym art. 32 k.wyb. regulujący warunki wydania wyborcy zmieniającemu miejsce pobytu przed dniem głosowania zaświadczenia o prawie do głosowania, nie zakazuje wyborcy, któremu uprzednio wydano tego rodzaju dokument, oddania głosu w lokalu wyborczym położonym w niedalekiej odległości od jego stałego miejsca zamieszkania.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy uznał, że sformułowane przez skarżącego zarzuty mają wyłącznie charakter abstrakcyjny i hipotetyczny, a tym samym wniesiony w sprawie protest jest obarczony brakiem formalnym uniemożliwiającym nadanie mu biegu, a zarazem niepodlegającym konwalidacji. Skutkuje to koniecznością pozostawienia protestu bez dalszego biegu w myśl art. 243 § 1 w zw. z art. 258 k.wyb. W tej sytuacji jako bezprzedmiotowe uznać też należy sformułowane przez skarżącego wnioski dowodowe.

Na zakończenie należy dodać, że pismo skarżącego z 30 października 2023 r., jako wniesione po upływie ustawowego terminu do wniesienia protestu wyborczego (który upłynął z dniem 25 października 2023 r.), nie mogło odnieść zamierzonych przez niego skutków procesowych.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie powołanych przepisów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[ms]

[a]